

สภาประมุขบาทหลวงโรมันคาทอลิกแห่งประเทศไทย

122/11 ซอยนาครสุวรรณ ถนนนนทรี เขตยานนาวา กรุงเทพฯ 10120

CATHOLIC BISHOPS' CONFERENCE OF THAILAND

122/11 Soi Naksuwan, Nonsi Rd, Yannawa Bangkok 10120, THAILAND

Tel. +66 2681 3900 Ext. 1201-4 Fax: +66 2681 5301, +66 2681 5370

E-mail: thaicbct@cbct.net ; cbct_th@hotmail.com

เลขที่ สสท. ๐๐๒/๒๐๒๑

วันที่ ๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๔

เรื่อง จุดยืนและคำสอนของพระศาสนจักรคาทอลิกเกี่ยวกับกฎหมายการทำแท้ง

เรียน ท่าน ประธานคณะกรรมการสิทธิการ การศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา

เอกสารแนบ จุดยืนและคำสอนของพระศาสนจักรคาทอลิกเกี่ยวกับการทำแท้ง

ด้วย เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๓ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐๑ กำหนดให้หญิงใดทำให้ตนเองแท้งลูกหรือยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนแท้งลูกมีความผิดอาญานั้น เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของหญิงเกินจำเป็น ซึ่งขัดต่อรัฐธรรมนูญปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ “บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย” และเพื่อให้สอดคล้องกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐๑ และ ๓๐๕ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓ คณะรัฐมนตรีเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาความผิดฐานทำให้แท้งลูกหรือ “ทำแท้ง” โดยมีที่มาคือ ก่อนหน้านั้นได้มีผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๓ กรณีประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐๑ และ ๓๐๕ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๗๗ หรือไม่

อนึ่ง สภาประมุขบาทหลวงโรมันคาทอลิกแห่งประเทศไทยในนามของพระศาสนจักรคาทอลิก และในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของปวงชนชาวไทย ผู้อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญของราชอาณาจักรไทย มีความประสงค์แสดงถึงจุดยืนของคริสตชนคาทอลิกและคำสอนของพระศาสนจักรคาทอลิกเกี่ยวกับการออกกฎหมายการทำแท้ง (เอกสารแนบ)

จึงขอเรียน ท่านประธาน และสมาชิกของคณะกรรมการสิทธิการ การศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ศิลปะและวัฒนธรรม วุฒิสภา โปรดรับเอกสารที่แนบมานี้ เพื่อพิจารณาและไต่ตรอง จักขอบพระคุณยิ่ง

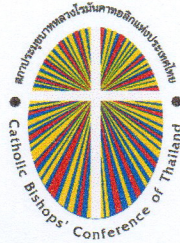
ด้วยความนับถือ

+ พ.วีระ อาภรณ์รัตน์

(บิชอป วีระ อาภรณ์รัตน์)

เลขาธิการสภาประมุขบาทหลวงโรมันคาทอลิกแห่งประเทศไทย

จุดยืนคำสอนพระศาสนจักรคาทอลิกเกี่ยวกับกฎหมายการทำแท้ง

การทำแท้งเป็นปัญหาที่ได้เถียงกันมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการโต้เถียงให้มีกฎหมายที่ให้อนุญาตให้มีการทำแท้งอย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยพิจารณาถึงทั้งข้อดีและข้อเสีย หรือผลดีและผลเสียที่จะตามมา เช่น ผู้ที่สนับสนุนให้มีกฎหมายการทำแท้งก็จะอ้างว่า เพื่อป้องกันไม่ให้หญิงที่ตั้งครรภ์ไปแอบทำแท้งกับหมอเถื่อนตามสถานที่ต่าง ๆ ที่ให้บริการการทำแท้งซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อหญิงเอง เพราะไม่ถูกหลักวิชาการและไม่สะอาดถูกหลักอนามัย ซึ่งในแต่ละปีมีหญิงที่ต้องเสียชีวิตด้วยสาเหตุดังกล่าวมีจำนวนมาก ส่วนกลุ่มผู้คัดค้านการทำแท้งอย่างถูกต้องตามกฎหมายก็อ้างว่า ในขณะที่การทำแท้งซึ่งเป็นการฆาตกรรมผู้บริสุทธิ์ที่กฎหมายห้ามและมีบทลงโทษยังมีผู้ที่ลักลอบทำแท้งกันมากมาย ดังนั้น ถ้ากฎหมายอนุญาตให้ทำแท้งโดยถูกต้องแล้ว คงจะมีทารกผู้บริสุทธิ์อีกจำนวนมากที่ถูกฆาตกรรมโดยเป็นการฆาตกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมาย

บทความนี้ จะพิจารณาปัญหาศีลธรรมเกี่ยวกับเรื่องการทำแท้ง ในหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ 1) เหตุผลที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบแก้ไขกฎหมายทำแท้ง 2) คำสอนของพระศาสนจักรคาทอลิกเกี่ยวกับเรื่องการทำแท้ง 3) ศักดิ์ศรีและสถานะภาพความเป็นบุคคลของทารกในครรภ์ 4) ความขัดแย้งของมโนธรรมต่อกฎหมายการทำแท้งที่ผิดศีลธรรม 5) มโนธรรมของคริสตชนในการเผชิญหน้ากับกฎหมายที่ผิดศีลธรรม และ 6) แนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมสำหรับผู้ปฏิบัติงานในเรื่องสุขภาพ เช่น แพทย์ พยาบาล และเวชบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้บริสุทธิ์

1 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบแก้ไขกฎหมายห้ามทำแท้ง

ตามกฎหมายไทยการทำแท้งเป็นความผิดอาญาฐานทำให้แท้งลูก ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติความผิดเกี่ยวกับการทำแท้งไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 301-305 ซึ่งสรุปได้ว่า 1) ในกรณีที่ทำแท้งโดยทำให้ตนเองแท้งลูก หรือยอมให้ผู้อื่นทำให้แท้งลูก หญิงนั้นมีความผิดฐานทำให้แท้งลูก 2) ผู้ใดทำให้หญิงแท้งลูกโดยหญิงนั้นยินยอมหรือโดยหญิงนั้นไม่ยินยอม ผู้นั้นมีความผิดฐานทำให้แท้งลูก และ 3) และหากการทำแท้งนั้นเป็นเหตุให้หญิงได้รับอันตรายสาหัสอย่างอื่นด้วย หรือเป็นเหตุให้หญิงถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น

ดังนั้น การทำแท้งจึงเป็นเรื่องผิดกฎหมาย ยกเว้นเป็นท้องที่มีผลมาจากการถูกข่มขืน หรือการท้องนั้นเป็นอันตรายต่อชีวิตของผู้หญิงที่ท้องเอง เจอนั่นทำให้ผู้หญิงที่ท้องจากสาเหตุอื่นๆ เช่น ท้องเพราะมีเพศสัมพันธ์แต่ไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้ ไม่สามารถทำแท้งได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย อันเป็นสาเหตุให้

ผู้หญิงเหล่านี้พึ่งพาคลินิกทำแท้งเถื่อนดังที่เป็นข่าว ในอดีตมีความพยายามจะแก้กฎหมายมาตรา 305 หลายครั้ง ช่วงเวลาที่ไปได้ไกลที่สุดคือ ระหว่างการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ซึ่งระบุว่าจะต้องแก้มาตรา 305 โดยเพิ่มข้อยกเว้นให้ทำแท้งได้ถูกกฎหมายอีก 2 อย่าง คือ 1) เมื่อผู้หญิงที่ตั้งท้องมีปัญหาด้านสุขภาพกายหรือจิต และ 2) เมื่อการตั้งครรภ์เกิดจากการคุมกำเนิด ล้มเหลวจากการปฏิบัติของแพทย์

เมื่อเร็ว ๆ นี้วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาความผิดฐานทำให้แท้งลูกหรือ "ทำแท้ง" โดยมีที่มาคือ ก่อนหน้านั้นได้มีผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญปี 2560 มาตรา 213 กรณีประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 301 และ 305 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญปี 2560 มาตรา 27 มาตรา 28 และมาตรา 77 หรือไม่ และเมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 301 กำหนดให้หญิงใดทำให้ตนเองแท้งลูกหรือยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนแท้งลูกมีความผิดอาญานั้น เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของหญิงเกินจำเป็น ซึ่งขัดต่อรัฐธรรมนูญปี 2560 มาตรา 28 "บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย" และเพื่อให้สอดคล้องกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2563 ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 301 และ 305 ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 301 และ 305 ตามที่คณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ โดยมีเหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญามาตรา 301 และ 305 คือ

1. กำหนดอายุครรภ์สำหรับความผิดฐานหญิงทำให้ตนเองแท้งลูก หรือยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนแท้งลูกขณะมีอายุครรภ์เกิน 12 สัปดาห์ มีความผิดและต้องรับโทษ เพื่อคุ้มครองสิทธิของหญิงตั้งครรภ์และทารกในครรภ์ให้เกิดความสมดุลกัน

2. เพิ่มเหตุยกเว้นความผิดฐานทำให้แท้งลูก ให้ครอบคลุมกรณีต่างๆ ที่จำเป็นและสมควรต้องทำแท้ง หรือยุติการตั้งครรภ์ให้กับหญิง และกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมต้องทำตามหลักเกณฑ์ของแพทยสภา เพื่อความปลอดภัยของหญิงตั้งครรภ์ ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 301 ให้หญิงที่มีอายุครรภ์ไม่เกิน 12 สัปดาห์สามารถทำแท้งได้ จากเดิมที่ห้ามหญิงตั้งครรภ์ "ทำแท้ง" โดยเด็ดขาด ซึ่งการกำหนดอายุครรภ์ดังกล่าวเป็นไปตามความเห็นของแพทยสภาและราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากเป็นระยะเวลาที่ปลอดภัยที่สุดในการทำแท้ง ไม่มีความเสี่ยงที่จะทำให้ผู้ทำแท้งเกิดการแทรกซ้อนและเป็นอันตรายแก่ชีวิต นอกจากนี้ ได้มีการแก้ไขลดอัตราโทษ เพื่อให้เหมาะสมกับการที่ผู้ทำแท้งต้องได้รับความเจ็บปวดทรมานร่างกายอยู่แล้ว จึงไม่

จำเป็นต้องกำหนดโทษสูงอีก โดยมีรายละเอียดดังนี้ ‘มาตรา 301 หญิงใดทำให้ตนเองแท้งลูก หรือยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนแท้งลูกขณะมีอายุครรภ์เกิน 12 สัปดาห์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ’ จากเดิมที่กำหนดให้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สำหรับมาตรา 305 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเหตุยกเว้นความผิดฐานทำให้แท้งลูก ให้ครอบคลุมกรณีที่เป็นและสมควรต้องทำแท้งหรือยุติการตั้งครรภ์ให้กับหญิง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ ‘มาตรา 305 ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 301 หรือ 302 เป็นการกระทำของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมและตามหลักเกณฑ์ของแพทยสภาในกรณีดังต่อไปนี้ ผู้กระทำไม่มีความผิด 1) จำเป็นต้องกระทำ เนื่องจากหากหญิงตั้งครรภ์ต่อไปจะเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายต่อสุขภาพทางกายหรือจิตใจของหญิงนั้น 2) จำเป็นต้องกระทำ เนื่องจากหากทารกคลอดออกมาจะมีความเสี่ยงอย่างมากที่จะได้รับผลกระทบจากความผิดปกติทางกาย หรือจิตใจถึงขนาดทุพพลภาพอย่างร้ายแรง 3) หญิงมีครรภ์เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ และ 4) หญิงซึ่งมีอายุครรภ์ไม่เกิน 12 สัปดาห์ยืนยันที่จะยุติการตั้งครรภ์’

2 คำสอนของพระศาสนจักรคาทอลิกเกี่ยวกับเรื่องการทำแท้ง

พระศาสนจักรคาทอลิกสอนว่าการทำแท้งทางตรงเป็นการกระทำที่ไร้ศีลธรรมที่เลวทรามที่สุด พระสมณสาส์นข่าวดีเรื่องชีวิต (Evangelium Vitae) กล่าวว่าพระบัญญัติ “อย่าฆ่าคน” นั้น พระสันตะปาปา ทรงแถลงในขึ้นเบื้องต้นว่า “...โดยอาศัยอำนาจที่พระคริสตเจ้าทรงมอบให้แก่กันบุญเปโตรและผู้ที่สืบตำแหน่งต่อจากท่าน และในการร่วมเป็นหนึ่งในบรรดาพระสังฆราชในพระศาสนจักรคาทอลิกทั่วโลก เราขอย้ำว่าการฆ่าชีวิตมนุษย์ผู้บริสุทธิ์โดยตรงและกระทำด้วยความสมัครใจ เป็นการกระทำที่ไร้ศีลธรรมอย่างหนักในทุกกรณี” (เทียบ EV ข้อ 57) จากคำสอนดังกล่าวเราจะเห็นว่าพระสันตะปาปายอห์น ปอล ที่ 2 ต้องการให้ค่านิยมความหมายเฉพาะของการทำแท้งทางตรงว่าเป็นการกระทำที่ไร้ศีลธรรมอย่างร้ายแรง ใน 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกทรงเน้นถึงการกระทำทางศีลธรรมเองที่ในตัวมันเองเป็นสิ่งที่ชั่วไร้ศีลธรรม (intrinsic malum) นั่นคือเป็นการฆ่าชีวิตโดยตรงและด้วยความสมัครใจ และลักษณะที่สองทรงเน้นถึงความบริสุทธิ์ของผู้ที่ถูกกระทำ (the innocent) กล่าวคือทารกที่เป็นผู้บริสุทธิ์ที่ไม่มีความผิด

จุดยืนอันมั่นคงของพระศาสนจักรคาทอลิกที่ประณามการทำแท้งด้วยความจงใจ (direct abortion) มาตลอดเพราะเป็นการฆาตกรรมชีวิตผู้บริสุทธิ์ ซึ่งการทำแท้งโดยความตั้งใจเป็นการกระทำที่ชั่วในตัวเอง และทารกที่อยู่ในครรภ์ก็ไม่เคยเป็นผู้รุกรานที่ก้าวร้าว (an unjust aggressor) เพราะจากความเชื่อของคริสตชนสิทธิขั้นพื้นฐานแห่งการมีชีวิตอยู่ของมนุษย์เป็นของประทานจากพระเจ้า พระเจ้าเป็นเจ้าของชีวิต มนุษย์เป็นผู้เฝ้ารักษา แม้แต่มารดาก็มิใช่เจ้าของชีวิตบุตรของตน ชีวิตเป็นของประทานอันล้ำค่าจากพระเจ้าซึ่งมนุษย์มีหน้าที่เฝ้ารักษาเท่านั้น แล้วเหตุอันใดมนุษย์จะทำลายของขวัญอันล้ำค่านี้เสีย

เล่า พระศาสนจักรคาทอลิกเห็นความสำคัญของชีวิตมนุษย์ตลอดมา และก็ยังต่อสู้เพื่อที่จะรักษาไว้ซึ่งศักดิ์ศรีและคุณค่าพื้นฐานของชีวิตมนุษย์เรื่อยมา

ศักดิ์ศรีและคุณค่านี้เป็นสิทธิพื้นฐานของความเป็นบุคคลที่ไม่มีใครสามารถทำลายลงได้ แต่ในสังคมปัจจุบันชีวิตมนุษย์ได้ถูกคุกคามและถูกทำลายอย่างน่าสยดสยอง เช่น การฆ่าคนทุกชนิด การทำลายเผ่าพันธุ์มนุษย์ การทำแท้ง เมตตามรณะ การจงใจฆ่าตัวตาย สิ่งต่างๆ ที่ละเมิดต่อบรรณภาพของความเป็นบุคคล เช่น การทำให้พิการ การทรมานทางร่างกายและจิตใจ การบีบบังคับจิตใจ สิ่งต่างๆ ที่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นบุคคล (the human dignity) เช่น สภาพความเป็นอยู่ที่ไม่สมกับความเป็นมนุษย์ การขังคุกตามอำเภอใจ การเนรเทศ การจับเป็นทาส การบังคับค้าประเวณี การซื้อขายเด็กและสตรี ตลอดจนการใช้แรงงานมนุษย์ดุดะเครื่องมือเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ โดยไม่คำนึงถึงความเป็นบุคคลที่เป็นอิสระและมีความรับผิดชอบ (ดูรายละเอียดในพระสมณสาส์นเรื่องความรุ่งโรจน์แห่งความจริง (Veritatis Splendor) ข้อ 80 เกี่ยวกับ “การกระทำที่ชั่วในตัวเอง” (intrinsece malum) ซึ่งหมายถึงการกระทำที่ผิดศีลธรรมเสมอในทุกกรณีและในทุกสถานการณ์ และเทียบกับ Gaudium et Spes ข้อที่ 27)

สภาพสังคมปัจจุบันที่โน้มเอียงไปหา “วัฒนธรรมแห่งความตาย” (the culture of death) มากกว่า “วัฒนธรรมแห่งชีวิต” (the culture of life) พระศาสนจักรคาทอลิกเป็นผู้ที่เผยพระวาจาของพระเจ้าซึ่งเป็นพระวาจาที่ให้ความชีวิต (the gospel of life) ได้สอนถึงศักดิ์ศรีและคุณค่าพื้นฐานที่ไม่อาจถูกละเมิดได้นี้ที่ต้องได้รับการเคารพอย่างสูงสุด (ดูรายละเอียดในพระสมณสาส์นข่าวดีเรื่องชีวิต (Evangelium Vitae) เกี่ยวกับวัฒนธรรมแห่งชีวิตในบทที่สอง) นอกจากนั้นพระศาสนจักรคาทอลิกยังคงเลือกที่จะอยู่ข้างผู้ที่อ่อนแอ และถูกเบียดเบียนในสังคมปัจจุบันที่ไม่สามารถป้องกันสิทธิพื้นฐานของตนได้

พระศาสนจักรคาทอลิกในฐานะที่เป็นผู้ที่ปกป้องชีวิตมนุษย์ (pro-life) ที่เริ่มตั้งแต่เกิดการปฏิสนธิในครรภ์มารดาและสิ้นสุดลงเมื่อถึงเวลาตายตามธรรมชาติ ได้ยืนยันถึงคำสอนที่ไม่อาจละเมิดได้นี้โดยไม่จำกัดวงเฉพาะในขอบเขตของพระศาสนจักรเท่านั้น แต่รวมไปถึงมนุษย์ทุกคนที่มีน้ำใจดี (all people of good will) ให้พิจารณาถึงการเคารพศักดิ์ศรีของมนุษย์ดังกล่าว โดยยึดมั่นว่าการปกป้องชีวิตมนุษย์นั้นตั้งอยู่บน “กฎศีลธรรมตามธรรมชาติ” ที่พระเป็นเจ้าทรงจารึกลงในจิตใจของมนุษย์ทุกคน และโดยอาศัยเหตุผลมนุษย์สามารถเข้าถึงความจริงนี้ได้เท่าเทียมเสมอกัน

3 คักดิ์ศรีและสถานภาพความเป็นบุคคลของทารกในครรภ์ (the dignity and the statue of the person of embryo)

กฎบัตรขององค์การสหประชาชาติได้รับรองถึงสิทธิมนุษยสากล เช่น ในข้อที่ 1 กล่าวว่า : “มนุษย์ทุกคนที่เกิดมามีเสรีภาพ สิทธิ และคักดิ์ศรีทัดเทียมกัน พวกเขามีมโนธรรมและเหตุผลเท่าเทียมกันจึงต้องปฏิบัติต่อกันและกันฉันท์พี่น้อง” และข้อที่ 3 กล่าวว่า: “ปัจเจกบุคคลทุกคนมีสิทธิในการดำเนินชีวิตตามเสรีภาพและความมั่นคงในแต่ละบุคคลเอง” เราจะสังเกตเห็นว่าองค์การสหประชาชาติรับรองความเสมอภาคและเสรีภาพของบุคคล (human person) ที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของปัจเจก (individual) หรือบุคคล (human person) ในฐานะที่เกิดและคลอดออกมาพ้นจากครรภ์มารดาแล้วเท่านั้น แต่ปัญหาที่เราเผชิญในขณะนี้คือสิทธิและคักดิ์ศรีดังกล่าวครอบคลุมถึงความเป็นบุคคลของทารกในครรภ์หรือไม่ ทารกที่อยู่ในครรภ์มารดาเป็นบุคคลที่มีคักดิ์ศรีและสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะต้องได้รับการปกป้องหรือไม่ ความเป็นบุคคลของทารกในครรภ์มารดาเริ่มต้นเมื่อใด ความเป็นบุคคลหมายถึงอะไร มาตรการอะไรที่จะใช้วัดความเป็นบุคคลของทารกในครรภ์ คำถามเหล่านี้ล้วนเป็นคำถามที่เกี่ยวกับคักดิ์ศรีและสถานภาพความเป็นบุคคลของทารกในครรภ์

พระศาสนจักรคาทอลิกที่เชื่อถึงการสร้างวิญญาณของมนุษย์โดยตรงจากพระเจ้า ในพระสมณสาสน์เรื่องของขวัญแห่งชีวิต (Donum Vitae) ข้อที่ 1 กล่าวว่า “ความเป็นมนุษย์ควรที่จะได้รับการเคารพและปฏิบัติอย่างเสมอภาคเช่นเดียวกับบุคคลโดยนับตั้งแต่เริ่มต้นการปฏิสนธิ” เราจะสังเกตเห็นว่าพระสมณสาสน์เรื่องของขวัญแห่งชีวิต (Donum Vitae) รับรู้ถึงการโต้แย้งถึงปัญหาว่าความเป็นบุคคลนั้นเริ่มต้นเมื่อใด แต่พระสมณสาสน์เรื่องของขวัญแห่งชีวิต (Donum Vitae) ก็กล่าวเพียงว่า “ความเป็นมนุษย์ (Human being) จำต้องได้รับการเคารพและปฏิบัติในฐานะที่เป็นบุคคล (human person) ตั้งแต่เริ่มการปฏิสนธิ”

พระสมณสาสน์เรื่องข่าวดีเรื่องชีวิต (Evangelium Vitae) ข้อที่ 60 กล่าวย้าว่าชีวิตมนุษย์เริ่มต้นในขณะที่เกิดการปฏิสนธิ และพระสันตะปาปาทรงเน้นอย่างเด็ดเดี่ยวว่า “...ในความเป็นจริงในขณะที่ไข่ของมารดาได้รับการผสมนั้น ชีวิตใหม่ได้เริ่มขึ้นแล้วซึ่งไม่ใช่ชีวิตของบิดาหรือมารดา แต่เป็นชีวิตใหม่ของมนุษย์ที่เจริญพัฒนาโดยตัวของตนเอง โดยความเป็นมนุษย์เริ่มต้นที่นี่ วิทยาศาสตร์ด้านพันธุกรรมก็รับรองความเป็นจริงข้อนี้ นอกนั้นยังได้ชี้ให้เห็นด้วยว่า ในระยะเริ่มแรกแห่งชีวิตโครงการเจริญพัฒนาชีวิตได้ถูกสร้างขึ้นแล้วในความเป็นบุคคลที่ปัจเจกบุคคลประกอบด้วยคุณลักษณะต่าง ๆ เฉพาะ ดังนั้นตั้งแต่เกิดการปฏิสนธิชีวิตมนุษย์ได้เริ่มขึ้นซึ่งการพัฒนาความสามารถนั้นต้องการเวลาในความพร้อมที่จะปฏิบัติเยี่ยงบุคคล” (เทียบ EV ข้อที่ 60 อ้างเอกสารจากกระทรวงเผยแผ่ความเชื่อเรื่องการทำแท้ง ใน ASS 66 (1974) ข้อที่ 738) และ (เทียบ ธรรมนูญใหม่ข้อ 51)

จะเห็นได้ว่าเท่าที่กล่าวมาแล้วนั้น สถานภาพความเป็นบุคคลของทารกที่อยู่ในครรภ์มีความสำคัญอย่างมากสำหรับการใช้เป็นข้ออ้างในการปกป้องชีวิตของเขา ซึ่งในขณะที่เกิดการปฏิสนธินั้นชีวิตใหม่ได้เริ่มขึ้นแล้วและพร้อมที่จะพัฒนาโดยตัวของตนเองซึ่งต้องการเวลาในความพร้อมที่จะปฏิบัติเยี่ยงบุคคล และจากความคิดในปัจจุบันที่เห็นว่าเฉพาะบุคคลเท่านั้นที่ได้รับการปกป้องศักดิ์ศรีและสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะจากกฎหมายบ้านเมืองที่มีบทลงโทษ และการให้คำจำกัดความหมายของความเป็นบุคคลก็แตกต่างกันไปแล้วแต่มาตรการที่ใช้วัดความเป็นบุคคล ซึ่งไม่สามารถประยุกต์ใช้ได้สำหรับทารกที่อยู่ในครรภ์ ซึ่งในที่นี้เราจะพิจารณาว่าคำนิยามความหมายของความเป็นบุคคลจากมิติต่าง ๆ ว่ามีข้อบกพร่องอย่างไรเมื่อใช้ประยุกต์กับสถานภาพของทารกในครรภ์ นอกจากนั้นการให้คำจำกัดความหมายของความเป็นบุคคลที่มีลักษณะสมบูรณ์แบบบูรณาการ (integral) ยังคงเป็นความพยายามที่กำลังแสวงหาอยู่

4 ความขัดแย้งของมโนธรรมต่อกฎหมายการทำแท้งที่ผิดศีลธรรม

กฎหมายบ้านเมืองที่มีผลบังคับใช้ในการปฏิบัติในสังคมและมีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนซึ่งมีลักษณะที่เป็นรูปธรรม (concrete) มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีของกฎหมายดังกล่าวคือสามารถนำไปประยุกต์ปฏิบัติได้โดยตรง แต่ข้อเสียคือความไม่สมบูรณ์ของกฎหมาย กล่าวคือ โดยธรรมชาติกฎหมายบ้านเมืองมักจะมีช่องว่างอยู่เสมอ เพราะผู้ที่มีอำนาจออกกฎหมายไม่สามารถบัญญัติกฎหมายให้ครอบคลุมความเป็นศีลธรรมในทุกสถานการณ์โดยที่ไม่มีข้อยกเว้นได้ ดังนั้น จึงต้องมีการปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัยและเข้ากับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

กฎหมายบ้านเมืองที่สอดคล้องกับกฎศีลธรรมธรรมชาติเท่านั้น จึงจะสามารถมีผลบังคับใช้ในทางปฏิบัติ แต่ถ้ากฎหมายขัดกับกฎศีลธรรมธรรมชาติ ก็จะขาดอำนาจความเป็นกฎหมายในทันที และโดยธรรมชาติแล้วไม่มีกฎหมายฉบับใดที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน (imperfect law) เพราะกฎหมายไม่สามารถครอบคลุมคุณค่าศีลธรรม (moral values) ที่เกี่ยวข้องได้อย่างครบถ้วน ซึ่งเรารู้จักกันในรูปแบบของช่องว่างของกฎหมาย ดังนั้น ในสถานการณ์ที่กฎหมายที่มีช่องว่าง ประชาชนที่อยู่ในสังคมที่เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบจำต้องประยุกต์คุณธรรม epikeia ซึ่งเป็นคุณธรรมที่มุ่งที่จะปฏิบัติตามจิตตารมณ์หรือจุดมุ่งหมายของกฎหมาย (spirit of law) มากกว่าที่จะปฏิบัติตามกฎหมายตามตัวอักษร (letter of law)

กฎหมายบ้านเมืองนอกจากจะมีช่องว่างและไม่ยุติธรรมแล้ว (unjust law) กฎหมายอาจจะผิดศีลธรรม (immoral law) ก็ได้ ถ้ากฎหมายดังกล่าวขัดกับกฎศีลธรรมธรรมชาติ (natural moral law) ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ชน เช่น การทำแท้ง ที่ขัดกับสิทธิในการถือกำเนิด การรณรงค์ที่ขัดกับสิทธิในการมีชีวิตอยู่ การค้ามนุษย์ ที่ขัดสิทธิในการดำเนินชีวิตอย่างสมศักดิ์ศรี เป็นต้น

ดังนั้น การที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 305 (ที่เป็นกฎหมายที่ใช้มานานถึง 52 ปี) ขัดกับรัฐธรรมนูญปี 2560 มาตรา 28 “บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพในชีวิต

และร่างกายของตนเอง” จนนำไปสู่การร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาความผิดฐานทำให้แท้งลูก และเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้รับการเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี และขั้นต่อไปจะส่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าว ให้คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา แล้วจึงเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาโดยด่วน เพื่อให้มีผลบังคับใช้ก่อนวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 จึงเป็นการบัญญัติกฎหมายที่อนุญาตให้เปิดโอกาสให้หญิงที่ท้องไม่เกิน 12 เดือนทำแท้งอย่างถูกกฎหมาย กฎหมายฉบับดังกล่าวนี้เป็นกฎหมายที่ผิดศีลธรรม เพราะขัดกับกฎศีลธรรมธรรมชาติ ที่ชีวิตมนุษย์ควรได้รับการเคารพและไม่สามารถละเมิดได้ ตั้งแต่การปฏิสนธิ

5 มโนธรรมของคริสตชนในการเผชิญหน้ากับกฎหมายที่ผิดศีลธรรม

คำสอนของพระศาสนจักรสอนว่ามนุษย์ทุกคนต้องปฏิบัติตามคำสั่งของมโนธรรมของตนเอง พระสมณธรรมบุญเพื่อการอภิบาล “ความชื่นชมยินดีและความหวัง” (Gaudium et Spes) ข้อที่ 16 กล่าวเกี่ยวกับธรรมชาติของมโนธรรมว่า “ในห้วงลึกของมโนธรรมของตน มนุษย์ค้นพบกฎเกณฑ์ที่เขาไม่ได้ยึดเยียดให้กับตนเองแต่เป็นกฎเกณฑ์ที่เขาต้องเชื่อฟัง และเป็นเสียงที่พราห์เรียกเขาอย่างสม่ำเสมอให้รักและกระทำความดีและหลีกเลี่ยงความชั่ว เสียงเรียกนี้กล่าวกับหัวใจในยามจำเป็นอย่างเหมาะสมว่า ‘จงทำสิ่งนี้ อย่าทำสิ่งนั้น’” เนื่องด้วยมนุษย์มีกฎเกณฑ์ที่พระเจ้าได้จารึกไว้ในหัวใจของเขา การนบถปฏิบัติตามกฎหมายที่นี้คือคักดิ์ศรีของมนุษย์เอง ซึ่งมนุษย์จะถูกตัดสินตามนั้น” (เทียบ รม. 2: 14-16) และยังกล่าวต่อไปว่า “มโนธรรมของมนุษย์เป็นแก่นที่ลึกลับที่สุดและเป็นหลักการสถานของเขา ณ ที่นั้นเขาจะพบปะกับพระเจ้าตามลำพัง และพระสุระเสียงของพระองค์ก็จะดังก้องกังวานในห้วงลึกนั้น โดยทางมโนธรรมมนุษย์รู้จักกฎเกณฑ์นั้นอย่างยกย่องที่สามารถค้นพบความสมบูรณ์ในความรักต่อพระเจ้าและต่อเพื่อนมนุษย์ ในความเชื่อสัตย์ต่อมโนธรรมคริสตชนก็เป็นอันหนึ่งกับมวลมนุษย์อื่น ๆ ในการแสวงหาความจริง” เราจะสังเกตเห็นว่าคักดิ์ศรีของมนุษย์อยู่กับการตัดสินใจกระทำตามคำสั่งของมโนธรรมของตนเอง

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาความผิดฐานทำให้แท้งลูก เป็นกฎหมายบ้านเมืองที่ผิดศีลธรรม (immoral law) เพราะขัดกับกฎศีลธรรมธรรมชาติ กฎหมายบ้านเมืองที่ถูกต้องสอดคล้องกับกฎศีลธรรมธรรมชาติเท่านั้น ที่มีผลบังคับต่อมโนธรรม และกฎหมายที่ผิดศีลธรรมไม่มีผลบังคับต่อมโนธรรมของประชาชนและไม่ต้องปฏิบัติตาม ประชาชนที่มีวุฒิภาวะและความรับผิดชอบ จำต้องต่อต้านกฎหมายที่ผิดศีลธรรมอย่างแข็งขัน โดยมีลำดับของความเข้มข้นจากการปฏิเสธในการให้ร่วมมือ จนถึงขั้นการชุมนุมประท้วงโดยสันติวิธี ซึ่งการยอมสว้ทน (tolerance) หรืออหิงสาเป็นคุณธรรมสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับบุคคลที่อยู่ในสังคมที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะต่อกฎหมายบ้านเมืองที่ผิดศีลธรรม

การตัดสินใจของมโนธรรมของคริสตชนที่เผชิญกับกฎหมายที่ผิดศีลธรรมในหนังสือกิจการอัครสาวกนักบุญเปโตรกล่าวว่า “ควรที่จะเชื่อฟังพระเจ้ามากกว่ามนุษย์” (เทียบ กจ. 5:29) ซึ่งในสมัยอัครสาวกถือว่าการเชื่อฟังนบอบพระเจ้าเป็นการตัดสินใจในระดับมโนธรรมของตน ในสถานการณ์แห่งความขัดแย้งระหว่างมโนธรรมกับกฎหมายที่ผิดศีลธรรม ซึ่งคริสตชนและมนุษย์ทุกคนจำต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของมโนธรรมของตนเอง

นอกนั้น ธรรมนูญใหม่ข้อที่ 59 กล่าวเกี่ยวกับการคัดค้านจากมโนธรรมเมื่อมีกฎหมายทำแท้งว่า “เมื่อกฎหมายอนุญาตให้ทำแท้งได้ ผู้ทำงานด้านสุขภาพอนามัยต้อง “ปฏิเสธอย่างสุภาพแต่หนักแน่น” มนุษย์ไม่สามารถเชื่อฟังกฎหมายที่ผิดศีลธรรม เช่น กรณีของกฎหมายที่อนุญาตให้ทำแท้งได้ ตามหลักการที่ว่าการทำแท้งเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย การใช้อำนาจละเมิดชีวิตมนุษย์ที่ทำลายไม่ได้ และกฎของพระเจ้าที่ปกป้องคุ้มครองชีวิตที่ต้องมาก่อนกฎหมายใด ๆ ของมนุษย์ เมื่อกฎหมายของมนุษย์ขัดแย้งกับมโนธรรม ต้องยืนยันถึงสิทธิประการแรก และความเป็นเลิศสูงสุดของบัญญัติของพระเจ้า “เราต้องนบอบเชื่อฟังพระเจ้ายิ่งกว่าเชื่อฟังมนุษย์” (กจ. 5:29) (เทียบ ธรรมนูญใหม่ ข้อ 59)

6 แนวทางปฏิบัติ

บทสรุปในแนวทางการปฏิบัติสำหรับบรรดาผู้ที่ทำงานด้านการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลสำหรับแพทย์ พยาบาล และผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง จากสภาพระสังฆราชคาทอลิกทั่วโลกในปี ค. ศ. 1974 สามารถสรุปเนื้อหาได้ดังต่อไปนี้

1. โรงพยาบาลคาทอลิกไม่สามารถให้บริการการทำแท้งได้ ไม่ว่ากฎหมายจะอนุญาตหรือไม่ก็ตาม และพวกเขาก็ไม่สามารถร่วมมือในการให้บริการดังกล่าวได้แม้แต่การร่วมมือในแง่จัดหาวัสดุ (material cooperation)
2. แพทย์ พยาบาล และผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านสุขภาพ ที่ทำงานในแผนกที่ให้บริการการทำแท้งในโรงพยาบาลที่ไม่ใช่ของคาทอลิก ไม่สามารถปฏิบัติงานในแผนกนี้อย่างผู้ที่มีมโนธรรมถูกต้องได้
3. แพทย์ พยาบาล และผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านสุขภาพควรที่จะเป็นพยานต่อสาธารณชนในความเชื่อแห่งความศักดิ์สิทธิ์ของชีวิต ความเป็นหนึ่งทั้งครบของบุคคล ต่อคุณค่าของชีวิตในทุกขั้นตอน และการมีความเมตตากรุณาต่อคนป่วย
4. แพทย์ พยาบาล และผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านสุขภาพควรร่วมลงชื่อด้วยมโนธรรมของตน ในการปฏิเสธให้ความร่วมมือต่อสถานพยาบาลที่มีการทำแท้ง
5. การทำแท้งเป็นการกระทำที่ผิดศีลธรรมอย่างหนัก โรงพยาบาลคาทอลิกที่ให้บริการทำแท้งหรือรับบริการการทำแท้งหรือชักชวนให้ผู้อื่นทำแท้ง กระทำความผิดอย่างสาหัสต่อมนุษย์ซึ่งขัดกับพระบัญญัติแห่งความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์

6. การให้ความร่วมมือในการทำแท้งถึงแม้ว่าจะเป็นการร่วมมือประเภทห่างไกลในการจัดเตรียมวัสดุให้พร้อม (the remote material cooperation) แต่เพื่อเป็นการเป็นพยานถึงความเชื่อของคริสตชน พยายามควรหลีกเลี่ยงในการกระทำนั้น ถึงแม้ว่าการกระทำดังกล่าวจะไม่ใช่สิ่งชั่วในตัวเองก็ตาม
7. กฎหมายของพระศาสนจักรคาทอลิก ข้อที่ 1398 กล่าวถึงผู้ที่กระทำหรือได้รับการกระทำหรือชักชวนให้ผู้อื่นกระทำทั้งด้วยความสมัครใจว่า เขาตัดตนเองออกจากพระศาสนจักรโดยอัตโนมัติ (automatic excommunication) โดยที่จุดประสงค์ของการขับออกนี้เพื่อเป็นการตอกย้ำถึงธรรมเนียมของคริสตชนในสังคายนาวาติกันที่ 2 ที่ประกาศว่า “การทำแท้ง การฆ่าทารก เป็นการฆาตกรรมที่ไม่มีข้อโต้แย้ง” แต่แน่นอนที่สุดการตัดตนเองออกจากพระศาสนจักรนี้ประยุกต์ใช้กับผู้ที่จะทำการนี้ด้วยความรู้ตัว และเต็มใจในความผิด แต่พวกเขาสามารถกลับคืนสู่พระศาสนจักรได้อีก ในการกลับใจ ในศีลอุบายบาป ในการเป็นทุกข์เสียใจเพราะพระศาสนจักรต้องการความรอดของวิญญาณเหนือสิ่งอื่นใด

บรรณานุกรม

- 1) *Catechism of the Catholic Church*, No. 2258.
- 2) Congregation for the Doctrine of the Faith, Instruction **Dignitas personae**. On Certain Bioethical Questions (September 8, 2008) AAS 100 (2008).
- 3) Congregation for the Doctrine of the Faith, **Declaration on Procured Abortion** (18 November 1974), Nos. 12-13: AAS 66 (1974), 738.
- 4) Congregation for the Doctrine of the Faith, Instruction on Respect for Human Life in its Origin and on the Dignity of Procreation **Donum Vitae** (22 February 1987), I, No. 1: AAS 80 (1988), 78-79.
- 5) John Paul II, **Evangelium Vitae**. Encyclical Letter of Pope John Paul II on the Value and Inviolability of Human Life. (March 25, 1995) AAS 87 (1995).
- 6) John Paul II, **Veritatis Splendor**, Encyclical Letter of Pope John Paul II Regarding Certain Fundamental Questions of the Church's Teaching. (August 1993)
- 7) Pastoral Constitution on the Church in the Modern World **Gaudium et Spes**.
- 8) Pontifical Council for Pastoral Assistance to Health Care Workers, **New Charter for Health Care Workers**. The National Catholic Bioethics Center : Philadelphia 2017.
- 9) สมณสภาเพื่อช่วยเหลืองานอภิบาลสำหรับผู้ทำงานด้านการดูแลสุขภาพอนามัย **ธรรมนูญใหม่สำหรับผู้ทำงานด้านการดูแลสุขภาพอนามัย** ส.สยาม ออฟเซ็ท : กรุงเทพฯ 2563